

מוסדי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרישת בהעלותך תשפ"ג

• כס"ד •

שימור "קניני התורה" שקנינו בשבועות

יש הרבה דברים טובים שהתורה מועלת לאדם, התורה מגינה ומליצה על לומדיה, וודאי שזה רק על מי שהתורה היא כבר חלק ממנו. וכתוב (ב"מ פה:) שבית ראשון נחרב "שלא ברכו בתורה תחילה", הם למדו, אבל זה לא היה תורה בצורה שזה היה חלק מהם, זה היה תורה אחרת. וידועים דברי הב"ח בהלכות ברכת התורה (מ"ז, ב') "ונראה דכונתו יתברך מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין, ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה. ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ד' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה והיה המשכן אחד. אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה גדולה אחרי מיתתם. הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה לה למעלה, והארץ נשארה בגשמיותה בלי קדושה וזה היה גורם חורבנה ואבידתה", התורה ניתנה כדי לחבר את הבריאה לקב"ה, וכשעם ישראל לא בירכו בתורה תחילה היה חסר בחיבור ואז הכל חרב. ההבדל בין עם ישראל לשאר העמים זה בתורה, לנו יש תורה ולהם אין, אבל אם זה לא תורה כמו שהקב"ה רוצה, אין בזה מעלה, וכבר אין תועלת בעם ישראל.

הדרך היחידה לקנות תורה

חז"ל לימדו אותנו את המ"ח קנייני תורה, ומי שאין לו את זה הוא לא קונה, ולכאורה זה הקבלה שעלינו לצאת משבועות, לרצות לקנות את התורה, ומי שרוצה לקנות את התורה, יש לו את דברי חז"ל שמלמדים אותנו איך קונים תורה, כל פרקי אבות מלא בזה, ולכן תיקנו ללמוד כל שבת בקיץ פרק א' מפרקי אבות.

הבה נקבל על עצמנו את ארבעים ושמונה הקניינים, בארבעים ושמונה שבועות עד חג השבועות תשפ"ג.

מי שיוצא עם הקבלה הזאת משבועות, הוא קנה תורה, ואם חז"ל מלמדים אותנו מה הדרך לקנות תורה, זה אומר לנו שכל מי שזכה לקבל תורה במהלך הדורות, זה היה בגלל שהוא הלך במהלך הזה.

"בתלמוד" ורק בתלמוד

ונתחיל עתה. הקניין תורה הראשון הוא "בתלמוד", וברור שאין הכוונה ללימוד התורה כפשוטו, לא זה מה שהתנא מגיע כאן ללמדנו, שהרי פשיטא שבכדי לקנות תורה הדבר הראשון הוא ללמוד תורה. וידועים דברי המדרש (תנחומא, נח ג') "ולא קבלו ישראל את התורה עד שכפה עליהם הקדוש ברוך הוא את ההר כגגיית וכו'. ואמר רב דימי בר חמא א"ל הקדוש ברוך הוא לישראל אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. ואם תאמר על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, והלא משעה שאמר להן מקבלין אתם את התורה ענו כולם ואמרו נעשה ונשמע מפני שאין בה יגיעה וצער והיא מעט. **אלא אמר להן על התורה שבע"פ שיש בה דקדוקי מצות קלות וחמורות והיא עזה כמות וקשה כשאלו קנאתה, לפי שאין לומד אותה אלא מי שאוהב הקדוש ברוך הוא בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו וכו'. ללמדך שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ לפי שיש בה צער גדול ונדוד שינה ויש מבלה ומנבל עצמו עליה לפיכך מתן שכרה לעה"ב שנאמר העם ההולכים בחשר ראו אור גדול אור**

"אהבה רבה"

עברנו כעת את חג השבועות. יום שמתייחד בשני דברים מיוחדים, לומדים בכל הכוח, ראינו כאן בישיבה בחורים שלמדו כל היום וכל הלילה. ומתפללים "אהבה רבה" בעולם אחר לגמרי, זועקים ומתחננים בכוונה גדולה. רוצים באמת לקבל ולהבין את התורה, לשמוע, ללמוד וללמד, עם כל מה שכתוב ב'אהבה רבה', ולכן אומרים בכל הכוח, הרגעים של "אהבה רבה" בישיבה לכאורה זה לא פחות מ'נעילה'.

שבועות הוא יום מיוחד, אנו לא זוכים לחיות כך כל יום בכל השנה, וכמבואר בגמרא (ברכות לב:) "ארבעה צריכין חיזוק ואלו הן, תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ", ומפרש"י "צריכין חיזוק - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כוחו", אבל גם בזה ה"בכל כוחו" מוגבל.

אחרי מתן תורה מתפקידנו להמשיך את ההשפעות של יום זה, גם אם לא שייך להמשיך בדיוק באותה הצורה, אבל אפשר להשאיר את המתח והרגש של "אהבה רבה", אכן, יש קושי להמשיך את השבועות במתכונתו להרבה זמן, אבל לפחות לכמה ימים, להרגיש ולרצות באמת לקבל את כל מה שכתוב באהבה רבה.

גם מי שזכה בדיון של שבועות, ונקבע שזכאי לקבל תורה, אם הוא לא יבקש על כך לא יקבל. אדם שמבקש בראש השנה פרנסה, גם אם נגזר עליו שיקבל, אם לא יבקש במשך השנה הוא לא יקבל, צריך להתפלל בכל יום. אפשר להמשיך את ההשפעות עוד כמה ימים, בשחרית ב"אהבה רבה", במעריב ב"אהבת עולם", "כי הם חיינו".

להמשיך לשמר את המושגים של שבועות

צריך להמשיך את ההשפעות גם בחלק של הלימוד בכל כוחו. מצוי שאחרי שבועות המתח של שבועות הולך, וכבר לומדים עם פחות חשק. זה סכנה עצומה, היצר הרע מפתה אותנו, הוא אומר שכבר למדנו והתאמצנו מספיק, ועכשיו אפשר כבר לנוח.

גם בזה צריך להמשיך, וגם אם זה לא יהיה באותו המתח, אבל חלילה אסור ליפול בבת אחת מהסולם. כל אחד צריך לדעת שאם הוא רוצה להישאר עם משהו משבועות עליו להשקיע בזה, וגם אם זה לא יהיה בדיוק כמו שהיה בשבועות, אבל זה לא יהיה ירידה בבת אחת לכלום.

ביציאת מצרים היה שפע עצום לכלל ישראל, הם עלו בבת אחת הרבה מאוד דרגות, הם היו ראויים לראות את השכינה בקריעת ים סוף ולקבל את התורה. זה היה מתנה שהם קיבלו ביציאת מצרים, אבל זה לא נשאר אצלם, לקחו להם את זה ומי שרוצה לעלות בדרגה עליו לעבוד על כך, הם ראו את המושגים, הם ראו את הדרגות העצומות שאפשר להגיע אליהם, ומכאן ואילך מוטל על כל אחד להגיע לדרגות הללו בעבודה עצמית.

גם כשאדם מקבל איזה הארה מן שמיא, זה לא מחזיק משום שלא שייך להתקדם בלי יגיעה. כך זה גם בשבועות, גם אם האדם התאמץ והתייגע הרבה, ובאמת נקבע שהוא זכאי וראוי לקבל תורה, בלי עבודה, הוא יפסיד הכל ח"ו.

"קניין" תורה שהיא חלק מהאדם

חז"ל לימדו אותנו את הדרך לקנייני התורה, ישנם מ"ח קנייני תורה, ויש מי שקונה אותם ויש מי שלא קונה. כשאדם 'קונה' את התורה, פירושו שהתורה הופכת להיות חלק ממנו, היא קנויה לו, היא חלק ממנו והוא חלק מהתורה, וכפי שבלי אוכל שמחזיק את האדם, לא שייך לחיות, ואם לא יאכל אלא רק יכניס לכיס, זה לא יועיל לו בכלום. כך גם בתורה, מי שהתורה לא חלק ממנו, הוא לא חי את התורה, הוא לא משתמש בתורה - אין לו תורה. והנפק"מ בין מי שיש לו תורה בצורה שהיא חלק ממנו, לבין מי שסתם לומד תורה, הוא מה יהיה איתו כשיגיע לעולם העליון, שם כל אחד עולה עם התורה שלו.

גדול אור שנברא ביום ראשון שגנזו הקב"ה לעמלי תורה שבע"פ וכו' אי זה הוא ברית שנוהג ביום ובלילה **זו תלמוד**."

מבואר במדרש ש"תלמוד" פירושו תלמוד **ורק תלמוד!** אם יש תלמוד בתוספת עושר ותענוג - אין תלמוד! העיקר הוא לדעת שמי שרוצה ללמוד את התורה בעושר ותענוג, אינו יכול ללמוד את התורה שבע"פ בשלמות. לא שייך ללמוד תורה שבע"פ בלי עמל ויגיעה.

זה מה שהתנא מלמדנו, "בתלמוד" - ורק בתלמוד, רק תורה, בלי שום דבר נוסף אחר. ומי שלומד רק תורה, זה נהיה הטעם היחיד שלו בחיים, הוא כבר לא רוצה שום דבר אחר נוסף - **"שכל מי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבע"פ"**. זה ההתחלה של כל קנייני התורה, עם זה מתחילים, לרצות רק את התורה, את התלמוד.

"בשמיעת האזון" - שלא יכנסו אלא דברי תורה

הקנין השני הוא "בשמיעת האזון", וגם בזה פשיטא שלא הכוונה כפשוטו - לשמוע, שהרי אם אדם לא ישמע, איך ילמד. ובאבות (ב', ה') רבי יהושע אשרי יולדתו, ומפרש הרע"ב "על שם שהיא גרמה לו שיהא חכם, שהיתה מחזרת על כל בתי מדרשות שבעירה ואומרת להם בבקשה מכם בקשו רחמים על העובר הזה שבמעיי שיהיה חכם, ומיום שנולד לא הוציאה ערשתו מבית המדרש **כדי שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה**", זה הכוונה "בשמיעת האזון" - שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה. בתפילה זכה אומרים "בראת בי אזנים לשמע דברי קדושה ודברי תורה", זה המטרה שהקב"ה ברא לנו אזניים, לשמוע רק דברי קדושה.

שני הדברים הללו, בתלמוד ובשמיעת האזון, שורשם הוא אחד, בשניהם אנחנו עושים רק דבר אחד, רק לומדים תורה, ומשתמשים עם האזניים רק לשמוע תורה. זה עיקר המלחמה שלנו עם היצר, הוא מגיע לאדם ומשכנע אותו לדבר, לדבר דברים בטלים, לשמוע נייעס, ואחרי שבזה הוא מנצח הוא ממשיך הלאה, וכשהאדם שומע דברים לא טובים הוא נמשך אליהם.

שני הקניינים הראשונים - השערים שבהם נכנסים לתורה - זה התלמוד והאזניים, ולכן אחרי שבועות, שכולם למדו והתפללו עם כל הכוחות, כולם קיבלו את התורה, התורה שנכנסת לאזניים ולפה. עכשיו כל אחד מחליט כיצד להמשיך מכאן, ואם האזניים והפה ישמשו לדברים בטלים - התורה לא תוכל להיכנס שם.

המשכת החיזוק של שבועות ע"י קנייני התורה

זה עיקר העבודה, על זה התפללו ועבדנו בשבועות, על החיים הללו, חיים של תורה בלי שום דבר אחר, חיים של "נעשה ונשמע" בכל מחיר, בלי הגבלה. אפשר להגיע לזה, מי שהיה לו בשבועות רגע שהוא הבין את זה, יש לו כבר ניצוץ שהוא יכול להדליק אותו כל הזמן.

עם ישראל החזיקו מ' יום עם ההרגשה הזאת עד לחטא העגל, וגם אם אנו לא יכולים להחזיק כימים הללו עם המתח וההרגשות של שבועות, אבל אנו יכולים להחזיק עם הידיעה הזאת, שזה עיקר החיים.

כבר דיברנו שיש מ"ח קנייני תורה, ובעלי המוסר היו אומרים שזה כנגד הימים שמפסח עד שבועות, לקנות כל יום קנין נוסף זה קשה מאוד, בכדי לקנות כל יום קנין תורה לא די ביום אחד, אבל בוודאי שאפשר להשקיע ולקנות כל קניין במשך שבוע שלם, **וכך נמשיך כל השנה מידי שבוע**. ונלמד מעכשיו ועד שבת כל יום את שני הקניינים הללו - תלמוד ושמיעת האזון, מה חז"ל מלמדים אותנו כאן, נקיים את זה, לא להתעסק עם שום דבר אחר מלבד התורה, לא בפה ולא באזון, נעשה מזה עסק. יש הרבה מרבתינו בעלי המוסר שמאריכים בענין, בנפש החיים מאריך הרבה בגודל חשיבות לימוד התורה. על כל דבר יש מה לקרוא, להבין ולהתבונן.

מי שיעשה כך, כשיתפלל "אהבה רבה", הוא יבין מה הוא אומר "לשמוע, ללמוד וללמד", ואז הוא נהיה שייך. אבל אם נמשיך בסדר היום כמו שהיה עד עכשיו - אחרי כמה ימים הכל יתפוגג ויעבור כלא היה, כל חיזוק מתפוגג אחרי כמה ימים וכמו שמבואר ברבנו יונה (ב', כ"ו) "אם האדם לא עורר נפשו מה יועילו המוסרים".

שיהיה ניכר שהתקדמנו משבועות

על זה היצר הרע נלחם, כשעם ישראל קיבלו את התורה בהר סיני זה היה סם המוות ליצר הרע, והוא הצליח להכשיל את כלל ישראל בחטא העגל, אבל באותם ארבעים יום בין קבלת התורה לחטא העגל עם ישראל רצו כל הזמן את התורה.

גם זה ניסיון, לרצות את התורה, בשבועות התורה לא מתנגשת עם כלום, יש ברוך ד' אורה עצומה, נמצאים כולם בישיבה, לומדים ומתפללים ביחד, יש מצב חזק מאוד ב"אהבה רבה", דברים שאין במקומות אחרים, כולם נמצאים "כאיש אחד". במהלך השנה אין את המצב הזה, לא זוכים לזה, והניסיון מגיע במקום שהתורה מתנגשת עם דברים אחרים, מה האדם רוצה יותר.

בשבועות כל אחד זכה והתקדם בדרגה, אנחנו צריכים להמשיך את זה, שכל אחד יקבל על עצמו בשבוע הקרוב ש"אהבה רבה" שלו יהיה אחרת, לא כמו תמיד. מי שיעשה כך ישאר לו משהו משבועות, שיכירו ויראו עליו שהוא היה בשבועות, שהוא התקדם.

בלי שנעשה איזה מעשה כדי להמשיך את ההשפעה משבועות לא יהיה כלום, אנחנו צריכים להחליט שבתקופה הקרובה ה"אהבה רבה" שלנו יהיה אחרת, ללמוד את הקנייני תורה, וכך נוכל לגדול ולעלות בדרגה, להישאר עם ההשפעות משבועות.

המסילת ישרים (פרק ב') מבאר שמי שהולך בלי התבוננות הוא כסומא ההולך על שפת הנהר שסכנתו ודאי עצומה ורעתו קרובה מהצלתו, זה המקום שבו אנחנו נמצאים, סכנה גדולה, אבל יש סייעתא דשמיא, שהבא ליטרה מסייעין בידו. הקב"ה רוצה את זה, וכבר הזכרנו את דברי הגמרא (ע"ז ה') "ת"ר אם בחקתי תלכו - אין אם אלא לשון תחנונים", הקב"ה כביכול מתחנן אלינו שנלך בחוקותיו. עכשיו זה הרגע, אחרי מתן תורה, הקב"ה נתן לכל אחד את התורה לפי כמה שהכין את עצמו לזה, ועלינו להמשיך את ההשפעה לכל השנה.

(מוצש"ק נשא, ומוצאי שבועות תשפ"ג)

חובת החיזוק בימי שישי

"בימי הקיץ ימי שישי ארוכים, חובה עלינו לנצל זאת. בכל יום אנו שקועים בתורה, וכשממלאים את הסדרים כראוי, סדר א' ארבע חצי שעות, סדר ב' קצת פחות, סדר ג' עוד פחות, אבל רציפות של שעות רבות כמו יום שישי אין אפשרות בכל ימות השבוע."

"ימי שישי זה הזדמנות להיות 'מחובר לתורה', בשנה שעברה בחורים רבים למדו שמונה שעות ברציפות, מהבוקר ועד כניסת השבת, והיה להם מכך תועלת גדולה והנאה עצומה, ללמוד בלי שום הפסק שמונה שעות זהו החיבור האמיתי לתורה, בלי שום היסח הדעת, ומי שעושה כך הוא עלה בדרגה, זהו זמן המסוגל להתהפך מבע"ח לאדם, להפוך את החומר לרוח." "ימים אלו - ימי שישי, הם הזדמנות שאינה חוזרת, והאדם יכול להשתנות מהלימוד הרצוף לגמרי, מאתנו נדרש רק לרצות, וכל אחד ואחד יכול לקיים "ובחרת בחיים", הרציפות היא עולם אחר."

"בלימוד התורה ישנו דבר מיוחד, שלא מצינו במצוות אחרות. הקביעות והרציפות, שעל ידם מגיע הלומד לדרגות גבוהות שמצילות אותו מכל דבר שבעולם. ברוב המקומות ימי שישי - שבת מבוזבזים, וכבר התריעו על כך רבותינו בדורות הקודמים זיע"א. כאן בישיבה תיקנו סדר מיוחד ביום ו', ואפשר ללמוד שמונה ואפ"י תשע שעות בלי שום הפרעה. זה סדר שבונה את האדם, ומי שעושה זאת מקבל טעם חדש בלימוד, שווה לכל אדם להצטרף לזה. וכל הבחורים שמתפתחים בזה מעידים על עצמם שהם קנו קניין אמיתי בהתמדת התורה, ובפרט כשהמטרה היא בלי שום דבר נוסף או 'מתן שכרה בצידה' אלא אך ורק בכדי ללמוד זה דבר עצום שלומדים רק בכדי ללמוד."

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'
0747-3464-65
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

לעילוי נשמת

הרב זאב בן ד' ראובן זצ"ל
נלב"ע י"ד סיון תשע"ב
ת.ג.צ.ב.ה.

נתרם ע"י חבר רבני הכולל שליט"א לדרגל השמחה בביתו של ידידנו כביר המעש והחסד, העושה לימינו במסירות בכל עת ושעה רז"מ הכולל הרב הגאון רבי מאיר גרוסברד שליט"א עם גישואי בתו שחתי' בשעטור"מ זכות התורה תעמוד לו ולביתו לעד בכל מייל דמיטב ברו"ג

גיליון זה נתרם ע"י ידידנו עוז

הרה"ג רבי רפאל קרוסקל שליט"א
ממקורבי רבינו מרן שליט"א

לדרגל השמחה השרייה במעונו בגישואי בנו הרב חיים נח שליט"א י"ד שיעלה יזווגם יפה, ויזכו לרוח נחת מכל יוצ'ו, מתוך שמחה והרחבת הדעת